

A woman with dark, curly hair is shown from the chest up, wearing a white lace dress and a multi-strand pearl necklace. She is looking down and to the right. The background is a light-colored fabric with a complex, colorful floral and vine pattern in shades of green, red, and gold. The text is overlaid on the center of the image.

GINA
VILIŪNĖ
*Imperatoriaus
meiluzė*

Alma littera

1812 metų pavasaris smarkiai vėlavo. Virš rytų Europos susitvenkę tamsūs politikos debesys, rodė, užstojo saulę ir murkdė visą Vilniaus guberniją neišbrendamame purve. Ir nežinia, kas labiau vargino žmones – prastas oras ar nesi-
liaujančios kalbos apie gresiantį prancūzų ir rusų karą, kurio priešakinėse pozicijose Vilniui teks nelaimė būti. Dėl to Vilniuje jau keletą savaičių buvo apsistojęs pats jo didenybė Rusijos imperatorius Aleksandras Pavlovičius su generolų pala-
yda. Norėdamas pakelti kovinę armijos dvasią, Aleksandras nepailsdamas inspektavo savo dalinius pasienio gubernijoje, tikrino, kaip jie muštruojami, stebėjo paradus. Tik naudos iš to inspektavimo buvo nedaug – laimėti prieš darnią ir galingą Napoleono armiją rusai galėjo nebent per stebuklą. Negana to, užuot rimtai ruošęsi karui, rusų karininkai laiką Vilniuje švaistė nesibaigiančioms linksmybėms ir pokyliams, lakė prancūzišką šampaną ir mylėjo gražiausias moteris. Apie ateitį stengėsi negalvoti. Birželiui įpusėjus ir nusistovėjus šiltiems orams jie sumanė surengti imperatoriaus Aleksandro garbei didelį balių gamtoje. Baronas Leoncijus Benigsenas, rusų armijos kavalerijos generolas, pasiūlė savo dvarą – ir nuo miesto esą netoli, ir gamtos prieglobstis kuo puikiausias.

Generolui Benigsenui priklausantis Vingio dvaras buvo įsikūręs prie pat Neries linkio, apsuptas miško, vos ketvirčio valandos atstumu nuo Vilniaus. Mūrinis rūmų pastatas buvo senovinis, puošnus, trijų aukštų, su mansarda, sodas išpuoselėtas – su gėlynais ir fontanu, vaismedžiais ir sodą juosiančia laukinių rožių tvora, apsipylusia žiedais, todėl pasiūlymas rengti balių būtent čia karininkų buvo noriai priimtas.

Didžiausi pasiruošimo rūpesčiai gulė ant dailių Marijos Leonardos Benigsen, ketvirtosios barono Benigseno žmonos, pečių. Baronienė, dvidešimt septyneriais metais jaunesnė už savo vyrą, ne prasčiau už generolą komandavo tarnų ir virėjų armijai. Jos neišmušė iš vėžių net kvailas atsitikimas, kai likus dienai iki pokylio sugriuvo specialiai baliui statoma pavėsinė. Naujo statinio sode prireikė paaiškėjus, kad visi pakviestieji – daugiau kaip šimtas žmonių – niekaip netilps į ankštą rūmų salę. Šeimininkė sumanė pastatyti pievelėje prie rūmų grakščią pavėsinę, kad saugotų svečius nuo kaitrios saulės ir lietaus, jei oras netyčia subjurtų.

Pavėsinės statyti buvo pakviestas Vilniaus universiteto profesorius architektas Mykolas Šulcas, žmogus geraširdis, malonus, bet labiau statybų teoretikas nei praktikas. Iš pradžių darbas ėjo kaip iš pypkės: aikštelę tarp rūmų ir sodo darbininkai išklojo parketu, kad šokti būtų patogų, šonuose pastatė po aštuonias graikiško stiliaus kolonas, uždėjo medinį stogą su gipso lipdiniais, ir daili pavėsinė tapo panaši į romantišką antikinę altaną. Darbininkai dirbo jėgų negailėdami. Išvakarėse baronienė Benigsen jau planavo, kur geriau pastatyti užkandžių stalą, o kur stalelius vakarienei, mergos dvaro samdinės pynė vainikus iš ramunių, rugiagėlių ir aguonų. Likus visai nedaug iki pabaigos, šeimininkė pakvietė architektą Šulcą pabaigtuvių pietų. Darbininkai irgi susėdo pasistiprinti obels pavėsyje. Staiga pasigirdo keistas švilpesys, paskui –

girgždesys, ir ūmai gražioji pavėsinė griuvo su baisiu trenksmu, sukeldama dulkių debesį.

Prietaringi dvariškiai tuoj įžvelgė nelaimės ženklą. Darbininkai puolė žegnotis, dėkojo Dievui ir dvaro šeimininkei, kad pašaukti pietų nepateko po nuolaužomis.

Architektas Mykolas Šulcas, pro valgomojo langą pamatęs tragediją, perbalo, nebaigęs kramtyti pakilo nuo stalo, pasiėmė skrybėlę ir išėjo kažką murmėdamas po nosim. Pastovėjo prie griuvėsių krūvos ir nunarinęs galvą, susikūprinęs nupėdino takeliu link Neries. Nelaimės sukrėsta dvaro šeimininkė ne iškart pasigedo architekto. Liepė tarnams jį surasti, bet Šulcas buvo dingęs. Tik vakarop tarnai rado ant upės kranto Šulco skrybėlę. Matyt, išsigandęs, kad gali būti apkaltintas pasikėsiniu į jo imperatoriškąją didenybę, o gal iš gėdos, jog net paprastos pavėsinės nesugeba pastatyti, profesorius Šulcas nusiskandino sukuriuotuose Neries vandenyse.

Baronienė Benigsen, puikiai gebanti tvardyti net nelaimės atveju, mintyse pabarė architektą už tokį akibrokštą, paskui liepė tarnams griuvėsius išvežti, aikštelę išvalyti, vietoj sugriuvusių kolonų pastatyti vazonus su apelsinmedžiais. Egzotiški medeliai augo rūmų oranžerijoje ir kaip tik buvo apsiptylę žiedais. Kadaisė dėl tų apelsinmedžių Marija Leonarda apsiopyko su savo vyru baronu Benigsenu, mat tas žmonos norą užsisakyti sodinukų iš Italijos pavadino brangia ir paika užgaida. O va dabar itališki medeliai atsipirko iki dukato. Išvalytoje aikštelėje liko tik pastatyti stalus, kėdes ir tikėtis, kad dangus neprakiurs.

Ir štai šiltą ir ramų šeštadienio vakarą į Vingio dvarą ėmė rinktis išskirtinė publika. Laimei, oras pasitaikė kuo puikiausias. Fontanas linksmai taškėsi vandenimis, salsvai kvėpėjo bebaigiantys žydėti jazminai, aromato ryškumu jiems nenusileido tvorą apraizgiusios erškėtrožės. Šviežiai nupjautos

žolės kvapas maišėsi su apelsinmedžių aromatu, nustelbdamas skintas rožes ir lelijas, kuriomis buvo papuošti apskriti aštuonviečiai pievelėje sustatyti staleliai, uždengti ilgomis staltiesėmis. Aplink juos stovėjo baltu audiniu apvilktos kėdės, perrištos auksiniais kaspinais. Ant tų stalelių buvo numatyta patiekti vakarienę, o kol kas svečiai vaikštinėjo po sodą, papilio takeliais, grožėjosi salelėmis upės viduryje ar užkandžiauvo prie didelio stalo terasoje, nukrauto rečiausiais delikatesais.

Nors iš užsienio gauti gardesių dėl politinės suirutės ir pakilusių maitų buvo sunku, užkandžių baronienė Benigsen įsigudrino parūpinti pačių įmantriausių: jūrų gėrybių, ikrų lašišinių ir eršketinių, patyrusio virėjo subtiliai paruoštų paštetukų ir kumpelių, pagamintų prancūziškai, angliškai ir rusiškai. Virtuvės šefas mesjė Šantalis, specialiai šiai progai pasiskolintas iš generalgubernatūros virtuvės, prisiekė nepadarysiąs gėdos baronienei Benigsen.

Dailiomis livrėjomis aprengti liokajai išdidūs it gaigalai nešiojo šampaną – tą nepamainomą gyvybės eliksyrą, be kurio joks karininkas neišsivaizduoja gero baliaus. Puotai skirtais gėrimais, tiksliau, prancūzišku šampanu, pasirūpino patys karininkai, atboginę šeimininkei visą jo vežimą, kad, neduok Dieve, nepritrūktų.

Saulei artėjant prie laidos, pasirodė itin svarbiais save laikantių svečių ekipažai.

Juoda lakuota grafo Ignacijaus Tyzenhauzo karieta su Buivolo herbu ant durelių, traukiama ketverto žirgų, pakėlusi debesį dulkių sustojo prie pat Vingio rūmų. Mitriai prišokęs liokajus atidarė karios dureles ir atlenkė laiptelius. Pirmas oriai išlipo pats grafas Tyzenhauzas – prakaulus žilstelėjęs penkiasdešimt dvejų metų vyras pilku angliškos vilnos fraku, sidabro gijomis atauta liemene ir akinamai baltais marškiniais stačia apykakle. Tokia pat balta kaklaskarė buvo persmeigta segtuku su dideliu

žydrų deimantų. Švariai nuskustas veidas atrodė suirzęs, vešlūs antakiai suraukti. Grafas ką tik piktai ginčijosi su dukra, bet išlipęs iš kariatės kaipmat nutaisė įprastą pasitikinčio savimi didiko pozą. Sustojęs tolėliau lūkuriavo dukters Sofijos.

Devyniolikmetė grafitė Sofija Tyzenhauzaitė buvo laikoma geidžiamiausia Vilniaus nuotaka – ir dėl dailumo, ir dėl nesuskaičiuojamų tėvo turtų. Ji pageidavo pati išsirinkti būsimą vyrą ir dėl to nuolat ginčijosi su valdingu tėvu. Grakščiai išlipusi iš kariatės, pirštinėta ranka grafitė pasitaisė pieno baltumo suknelę ir ta švelniai apgaubė klostėmis liekną merginos kūną. Suknios apačia buvo išsiuvinėta serbentų kekėmis ir lapelių girliandomis, lygiai taip pat išsiuvinėta ir brangakmeniais išpuošta juosta po krūtine pabrėžė liauną mergišką juosmenį, dailų nuogų pečių nuožulnumą paryškino trumpos pūstos rankovės. Sklastymu per vidurį perskirtuose, tvarkingomis garbanėlėmis krintančiuose kaštoniniuose plaukuose suspindo deimantinė diadema, kitas toks pat dailus deimantais nubertas papuošalas žaižaravo virš gundomai atviros iškirptės. Tik pailgame taisyklingų bruozų merginos veide atsispindėjo kančia, o tamsios gilios akys buvo drėgnos nuo ašarų.

Grafas Ignacijus Tyzenhauzas stebėdamas dukrą pats sau pripažino, kad ašarotos akys ir melancholijos nublyškintas veidas netgi pagražina ją. Ak, jo jaunėlė tokia panaši į graikų deives, taip mėgstamas skulptorių ir tapytojų. Šiuo grožiu dera pasinaudoti apgalvotai. O kur kitur dairytis tinkamų jaunių, jei ne baliuje?

Aukštai iškėlusi galvą Sofija įsikibo tėvui į parankę ir abu patraukė takeliu į sodą, iš kurio jau sklido polonezo garsai.

Garbių svečių pasitikti atskubėjo abu šeimininkai. Generalas Leoncijus Benigsenas buvo neaukštas jau šešiasdešimt septynerių sulaukęs, bet vis dar energingas vyras. Pūpsanti

milžiniška nosis priminė bulvės gumbą, tačiau ryžtingos akys ir goslios lūpos kiek švelnino karikatūrišką veidą. Jo žmona Marija Leonarda Benigsen artėjo prie keturiasdešimties, ir buvo matyti visos tokiam amžiui būdingos pasekmės, bet linksmas jos būdas ir šmaikštumas maskavo vystantį grožį geriau už prabangiausią prancūzišką pudrą. Be to, baronienė turėjo puikų skonį ir mokėjo rasti kompromisą tarp savo figūros ir mados. Tą vakarą, užuot rinkusis madingą baltą spalvą, ji vilkėjo šviesiai alyvinę sunkaus šilko suknelę, kuri labai derėjo prie varno juodumo plaukų ir puikiai slėpė pilnėjančios figūros trūkumus. Vakaro saulėje spindėjo masyvi kamėja iš perlamutro, deimantiniai auskarai ir kelios sidabrinės apyrankės.

– Grafe Ignacijau, – iš tolo plačiai šypsojosi baronienė, – mes tokie laimingi, kad papuošėte kuklius mūsų namus šiuo puikiu rožės pumpuru!

Nelaukdama atsakymo ji paėmė Sofiją už parankės ir, palikusi vyrus sveikintis vyriškai, nusivedė prie sėdinčių ir stoviniųujančių damų būrelio.

– Mieloji, atrodai nuostabiai, – šnabždėjo eidama, – kokia puiki suknelė! Koks neįprastas siuvinėjimas! Generolienė Barklaj de Toli numirs iš pavydo. Ji manė būsianti pirmoji baliaus gražuolė, bet šalia tavęs atrodys lyg glaistytas tortas. Kalbama, kad iš Peterburgo ji atsivežė penkis vežimus skrynių su apdaraais. Deja, nei jaunystės, nei elegancijos vežime neatsiveši.

Išsipusčiusios moterys plepėjo terasoje, po žydinčiais apelsinmedžiais.

– Mieloji ponija Barklaj de Toli, – sučiulbėjo šeimininkė, vis dar nepaleisdama Sofijos alkūnės, – pristatau jums grafaitę Sofiją Tyzenhauzaitę.

Viešnia iš Peterburgo pakėlė akis, įdėmiai nužvelgė Sofiją. Prieš atsakydama reikšmingai patylėjo.

– Malonu susipažinti, panele, – žodžiai nuskambėjo sausai ir šaltai.

– Ar matei jos šleifą? – prunkštelėjo ponija Benigsen, pasivedusi Sofiją toliau nuo garbiosios viešnios. – Generolas Barklajus de Tolis – vienas garsiausių Rusijos karvedžių, vadovauja pasiruošimo karui kampanijai. O jo žmona nuobodžiauja. Vargšelei neliko nieko kito, tik rūpintis savo tualetais. Deja, Vilniuje niekas jos pastangų nevertina.

Sofija, nuo pat tada, kai atvyko, nepratarusi nė žodžio, ir dabar nematė reikalo atsakyti, bet baronienei Benigsen to ir nereikėjo.

– Balta spalva tau taip tinka, mieloji Sofija! Galvą guldau, kad garbingiausias mūsų svečias liks be žado tave pamatęs, – baronienė paslaptinai šypstelėjo ir paliko Sofiją prie būrelio merginų, apspitusių Sofijos pusseseres – seseris Feliciją ir Dorotėją Marikoni. Tos kaip tik dalijosi įspūdžiais iš susitikimo su imperatoriumi Aleksandru.

– ...ir tada įžengė jo didenybė, – žibančiomis iš susijaudinimo akimis pasakojo Felicija. – Jis vilkėjo paprastu redingotu, tad mes netgi ne iškart jį pažinome. Tiesa, Sofija, mieloji? Juk tu taip pat ten buvai.

Sofija patvirtindama linktelėjo, bet ir vėl nieko nesakė. Po ginčo su tėvu ji vis dar buvo pikta. Merginos, nekreipdamos dėmesio į tylenę bičiulę, tęsė pokalbį. Panelė Kunigunda Giedraitytė, seserų Marikoni draugė, visur jas lydinti, tarė prislopintu balsu:

– Ak, vargšelis jo didenybė imperatorius Aleksandras! Kai dar buvo vaikas, jo močiutė imperatorė Jekaterina Aleksejevna atėmė jį iš motinos ir auklėjo pati. Motinai būdavo leidžiama tik minutę per dieną matyti sūnų. Imperatorė samdė geriausius mokytojus, bet vargšeliui juk vis vien reikėjo motiniško švelnumo. Štai kodėl jo didenybė kartais toks liūdnas.

– Ak, man taip jo gaila! – susigraudino ir panelė Dorotėja. – Jo didenybė toks gražus! Ne veltui Rusijoje jį vadina angelu.

Sofija susimąstė. Juk ir ji, lygiai kaip imperatorius Aleksandras, augo be motinos. Tėvams nutarus gyventi atskirai, mama grafienė Marijana Pšezdzeckytė-Tyzenhauzienė išvažiavo į Vieną ir įsikūrė tenai. Likimo valiai palikta Sofija augo pas tetą Konstanciją Marikoni Kairėnų dvare netoli Vilniaus. Nors teta buvo jai gera ir meili tiek pat kiek ir savo dukroms Felicijai ir Dorotėjai, nors dvare jai nieko netrūko, Sofija vis vien ilgėjosi motinos. Gal todėl liūdnas imperatoriaus žvilgsnis jai toks suprantamas? Gal dėl to Sofija išvelgia jame nuosirdžios meilės ilgesį? Juk suaugęs imi ieškoti žmogaus, dovanosiančio tau tą meilę, kurios negavai vaikystėje. Tas žmogus, vienas vienintelis, turi mylėti tave taip, kad užgytų visos sielos žaizdos ir pasaulis nušvistų naujomis, šviesiomis spalvomis.

Kai Sofija atitoko, merginos jau buvo pakeitusios temą ir čiauškejo apie naujausias madas. Sofija žengė keletą žingsnių į šoną, kad vienuoje galėtų apžiūrėti baliaus dalyvius, stoviniuojančius, užkandžiaujančius ir besikalbančius.

Išsipustę rusų karininkai smagiai kvatojo iš kažkokio pokšto. Jei artėjantis karas jiems ir kėlė nerimą, tai šie vyrai mokėjo puikiai valdytis. Užtat į Rusijos imperatoriaus garbei surengtą balių sugužėję vietiniai lietuviai didikai atrodė paniurę, nepatiklūs. Apspitę užkandžių stalą, jie krovėsi į lėkštes marinuotas austres, česnakinės sraiges, kąsnelius rūkytos ir sūdytos žuvies, atgabentos iš imperatoriškųjų tvenkinių, ir pusbalsiu aptarinėjo politinę padėtį. Praėjo penkeri metai po Tilžės taikos*, kai vidury Nemuno ant plausto susitikę imperatoriai Na-

* 1807 metais Tilžėje, susitikę ant plausto vidury Nemuno, Prancūzijos imperatorius Napoleonas Bonapartas ir Rusijos imperatorius Aleksandras Pavlovičius Romanovas pasirašė taikos sutartį. Napoleonas atimtose iš Prūsijos žemėse įkūrė Varšuvos Kunigaikštystę, Prancūzijos protektoratą.

poleonas Bonapartas ir Aleksandras Pavlovičius paskandino visas lietuvių laisvės viltis. Ir štai Prancūzija grasina karu Rusijai! Lietuviai kaipmat prisiminė svajones apie Lietuvos laisvę ir, išdidžiai panardinę pagurklius iškrakmolytose apykaklėse, virpančiomis širdimis laukė pagaliau ateinant išgelbėtojo Napoleono. Jis įkūrė Varšuvos Kunigaikštystę, todėl pažadas prijungti prie jos Lietuvą skambėjo įtikinamai, o štai Aleksandras Pavlovičius, paklaustas apie Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės atkūrimą, tik gražius pažadus dalijo. Senoji lietuvių aristokratija dar gerai atsiminė skaudžius Abiejų Tautų Respublikos padalijimus, nepavykusį Tado Kosciuškos vadovaujamą sukilimą, tremtis ir sukvėstavimus. Ir nors garsiai niekas ištarti nedrįso, iš akių buvo aišku: vos Napoleonas priartės prie Vilniaus, dauguma Vingio dvare susirinkusių vyrų išsisėgs iš atlapų Rusijos garbės ženklus ir perbėgs prancūzų pusėn.

Gal tik kunigaikštis Mykolas Kleofas Oginskis aklai pasitkėjo imperatorium Aleksandru Pavlovičium, leidosi maitinamas pažadais, nenuilsdamas visiems pasakojo apie Lietuvos Kunigaikštystės atkūrimą Rusijos imperijos sudėtyje, tačiau lietuvių didikai jau buvo sotūs Oginskio pasakų. Štai ir dabar kunigaikštis Mykolas Kleofas kažką emocingai porino tai vienai ponų grupei, tai kitai, tik niekas jo nesiklausė.

Pyktelėjęs dėl didikų abejingumo, kunigaikštis Oginskis numojo ranka ir nupėdino į damų pusę. Patyręs senas viliotas kaipmat išsirinko pačią dailiausią.

– Švytite, panele Sofija, – suburkavo nulenkdamas žilstelėjusią garbanotą galvą, siekdamas pirštinėtos rankutės, – turbūt pavasaris jus šitaip išgražino. O gal dar kas?

– Nepataikaukit, mielas kunigaikšti, – šyptelėjo Sofija, – nei pavasaris, nei dar kas. Vakaro saulės spinduliai jus suklaidino.

– Na jau ne, mieloji, manęs taip lengvai nesuklaidinsi! – nepasidavė kunigaikštis Oginskis ir pasilenkęs sušnabždėjo: –

Girdėjau, pats imperatorius Aleksandras Pavlovičius apie jus atsiliepė labai, net labai palankiai.

Sofija tirštai nuraudo ir čia pat supyko ant savęs už tokį nesivaldymą. Dėl to pykčio raustelėjo dar smarkiau. Vylėsi, kad trumparegis kunigaikštis nieko nepastebės.

Nesulaukęs atsako Oginskis galantiškai linktelėjo ir pasi-
šalino.

Sofija išskleidė vėduoklę ir ėmė energingai ja mosuoti. Savo žodžiais Oginskis užgavo pačią skaudžiausią jos sielos stygą – imperatorius Aleksandras Pavlovičius pastarąsias savaites buvo visiškai užvaldęs Sofijos mintis ir net sapnus.

Susipažino jiedu 1812-ųjų pavasarį, visai netikėtai, Taujėnų dvare. Konstancija Marikoni, doriausia ir pamaldžiausia iš moterų, prisiklausiusi apie rusų karininkų ir paties imperatoriaus reputaciją, nutarė paslėpti kuo toliau nuo goslių akių dukteris Feliciją ir Dorotėją, taip pat ir globotinę Sofiją, todėl Velykų šventėms visa Marikonių šeima atvyko į nuošalų Taujėnų dvarą pas Konstancijos vyro brolių Benediktą ir jo žmoną Mariją.

Tačiau lemtis ir čia pasivijo Sofiją. Inspektuodamas Ukmergėje stovintį armijos dalinį, į Taujėnus pasikeisti arklių užsuko imperatorius Aleksandras Pavlovičius. Užsuko ir pasiliko vakarienės, tuo suteikdamas džiaugsmo panelėms ir smarkiai išgąsdindamas ponias.

Imperatorius Aleksandras Pavlovičius buvo dailus trisdešimt penkerių metų vyras, šešiolika metų vyresnis už Sofiją. Aukštas, gražus, šviesiais garbanotais plaukais, mėlynomis lyg linų žiedai akimis, su madingomis trumputėmis žandėnomis, jausmingomis lūpomis ir drovia šypsena, išduodančia neryžtingumą. Tamsiai mėlyna uniforma ir kariška laikysena puikiai slėpė nedidelį pilvuką. Kadaisė itin energingas, dabar valdovas buvo kiek apatiškas valstybės reikalams, bet

tai netrukde jam siekti pergalių meilės fronte. Užaugęs imperatorės Jekaterinos Didžiosios dvare, Aleksandras mėgo moterų draugiją. Su jaunomis panelėmis koketavo, su vyresnėmis moterimis buvo pagarbus ir malonus, o tos atsimokėdavo jam besąlygiška meile ir garbinimu.

Visą vakarą imperatorius ganė akis į pulką merginų, žarstė komplimentus, lyg būtų ne valdovas, o eilinis kariškis. Meilumu ir lipšnumu pavergė visas Taujėnų damas. Iš didžiosios Sofijos Tyzenhauzaitės gal ir nebūtų papirkęs, jei ne jo žvilgsnis – liūdnas, nuoširdus, tarsi šaukiantis, kad visi komplimentai ir privalomieji diduomenės žaidimai tėra spektaklis, o siela alksta tikro jausmo, tikrų žodžių, tariamų iš pačios širdies. Sofijai staiga pasirodė, kad pažįsta šį žmogų visą gyvenimą, ir ne kaip valdovą, o kaip vyrą protingomis liūdnomis akimis. Štai ji – Sofijai artima siela dirbtiniame aukštuomenės dvaro blizgesy.

Sofija net pati nustebo pajutusi, kad trokšta imperatoriaus Aleksandro dėmesio, žvilgsnio, žodžio. Tačiau valdovas visoms buvo dėmesingas vienodai, neišskirdamas nė vienos ponios ir panelės, ir Sofiją tai liūdino. Gal tik probėgšmiais mestas vienas kitas įdėmus jo žvilgsnis teikė devyniolikmeitei merginai vilčių, tik vargu ar pagrįstų. Imperatorius Aleksandras draugijoje žibėjo kaip saulė, o Sofija jautėsi lyg maža žvaigždutė nesuskaičiuojamais žiburėliais nusėtame dangaus skliaute. Argi Rusijos imperatorius kreips dėmesį į svajoklę, iš jaudulio nedrįstančią net rišlaus sakinio suregzti? Tačiau jauna, meilės trokštanti širdis neklausė proto balso ir kūrė gražiausias svajas.

Prabėgo dienos, savaitės, o mintys apie imperatorių Aleksandrą vis neapleido Sofijos. Pati save bardama už šventvagiškas gudas, ji stebėjosi nubudusiais jausmais. Buvo skaičiusi daugybę romanų apie meilę, trenkiančią lyg perkūnas

iš giedro dangaus, bet kad jai pačiai taip atsitiks, nesitikėjo. Manė, meilė atplasnų lyg drugelis, o ji štai atplaukė tarsi audros debesis ir sukėlė sumaištį sieloje. Naktimis Sofija paverkdavo į pagalbę, tapo tyli, uždara.

Po tos lemtingos vakarienos Taujėnuose ji dar kelis kartus matė imperatorių Aleksandrą. Grįžęs į Vilnių valdovas atsiuntė Sofijai apdovanojimą – Freilinos garbės ženklą: deimantais nusėtą segę, kurią sudarė dvi raidės J ir M – Aleksandro žmonos Jelizavetos ir jo motinos imperatorės Marijos vardų monogramos. Kartu su dovana atėjo ir kvietimas į pokylį. Vilniaus kūmutės kaipmat ėmė šnabždėtis, esą valdovas neabejingas panelei Tyzenhauzaitei. Ak, kaip plakė Sofijos širdis! Kokias viltingas svajones audė jausmų iškankinta galvelė! Bet pobūvyje jokio išskirtinio dėmesio Sofijai Tyzenhauzaitei imperatorius nerodė, tokiu pat ženklu apdovanojo ir jos pusseseres Feliciją ir Dorotėją Marikoni, ir net jų draugę panelę Kunigundą Giedraitytę. Sofija visai sumišo, nebežinojo, ką ir galvoti. Viltingas meilės godas keitė juodžiausios abejonės: ar tik ji nebus visko išgalvojusi?

Baliaus Vingio dvare Sofija laukė su nekantrumu ir baime, lyg jausdama, kad čia turėtų paaiškėti, jaučia jai ką Aleksandras ar tai tik tušti jos pačios pramanai.

Ruošėsi šiam baliui itin kruopščiai. Pasisiūdinė suknelę ir liepė išsiuvinėti serbentų kekėmis ir lapelių girliandomis pagal pačios sukurtą piešinį. Bet kai atėjo metas važiuoti, staiga iš baimės pakirto kojas. Namiškiai net nusigando. Visada guvi, linksma – ir staiga tiek nervų! Nedaug trūko, ir būtų nualpusi tėvo svetainėje. Gal būtų nevažiavusi, teisindamasi prasta savijauta, bet tėvas Ignacijus Tyzenhauzas nė girdėti nenorėjo. Pats savo rankomis Freilinos ženklą prisegė ir nepamiršo priminti, kad dukrai jau seniai laikas tekėti, todėl dalyvavimas baliuje yra ne pramoga, o investicija į ateitį.

Sofijos mintis nutraukė subruzdimas. Kažkas riktelėjo, kad atvyko jo didenybė.

Vingio dvaro šeimininkas baronas Benigsenas protekiniais pasileido link rūmų, orkestras sode užgrojo trankų maršą.

Į terasą įžengė besišypsantis Rusijos imperatorius Aleksandras Pavlovičius, lydimas kelių generolų. Jis vilkėjo tamsiai mėlyna Semionovsko pulko uniforma aukšta raudona auksu siuvinėta apykakle, po smakru – mėlyna šilkinė kaklaskarė, kariškai atstatyta krūtinė perjuosta žydra Šventojo Andrejaus ordino juosta. Kvepiantis levandomis ir anyžiais, jis atrodė nepaprastai elegantiškas ir žavus.

Moterys žvelgė į imperatorių susižavėjusios, kariškiai – pagarbiai, vietiniai didikai – nepatikliai, kai kurie – su slapta neapykanta, bet abejingų nebuvo nė vieno. Imperatorius Aleksandras mokėjo patikti žmonėms, užkariauti jų palankumą, tegu ir trumpam. Valdovas kiekvienam pažvelgdavo į akis, rasdavo malonų žodį. Jo lūpos šypsojo, žvilgsnis buvo valiūkiškas. Galbūt vienintelė Sofija pastebėjo, kad imperatorius tarsi truputį drovisi ji supančios pagarbos ir šlovinimo.

Sveikindamasi su juo ji pagarbiai nulenkė galvą, tūptelėjo, o pakėlusį akis pamatė įdėmias svarbiausio valstybės vyro akis, įsmeigtas tiesiai į ją.

– Panele Sofija, – imperatorius galantiškai linktelėjo jai ir, pažvelgęs akimirką ilgiau nei dera, nuėjo.

Sofijos tėvas Ignacijus Tyzenhauzas įdėmiai sekė šią sceną, bet iš jo veido negalėjai suprasti, patenkintas jis ar ne.

Pasisveikinęs su visais, valdovas pakėlė prie lūpų pasiūlytą taurę šampano, maloniai pakalbino rūmų šeimininkę.

Saulė pasislėpė už medžių viršūnių, ir tarnai uždegė deglus ir žvakes. Vakaras buvo giedras, lengvas vėjelis nurimo, deglų ir žvakių nušviestas sodas prisipildė paslaptinių šešėlių.

Orkestras užgrojo kunigaikščio Mykolo Kleofa Oginskio sukurtą polonezą. Imperatoriui, svarbiausiam svečiui, teko

garbė pirmam pakviesti šokio išsirinktą damą. Jis nusilenkė savo patarėjo generolo Barklajaus de Tolio žmonai, ponios Benigsen paniekinamai pavadintai glaistytu tortu. Tačiau derėjo pripažinti, kad ponia generolienė, dažna viešnia Peterburgo baliuose, puikiai dėjo šokio žingsnelius, galvą laikė išdidžiai iškeltą ir gėdos partneriui nepadarė.

Kitas šokis buvo valsas. Orkestrui dar nespėjus užgroti, prie Sofijos dideliais žingsniais ryžtingai priėjo jaunas leitenantas husarų pulko uniforma. Kiek per garsiai pasiteiravo, ar panelė nesutiktų su juo pašokti. Sofija pažvelgė leitenantui per petį. Imperatorius Aleksandras pakvietė šokti rūmų šeiminkę poniją Benigsen. Pamačiusi tai Sofija vos linktelėjo ir padavė leitenantui ranką.

Valso žingsneliu sukdamasi po aikštelę ji vogčiomis sekė šokantį valdovą. Leitenantas kažko klausė, mėgino kalbinti išsiblaškiusią savo partnerę, bet atsakymo nesulaukė. Šokiui pasibaigus Sofija buvo palydėta prie tėvo, o leitenantas grįžo pas pulko draugus nukabinęs nosį.

Kai orkestras užgrojo trečią šokį – tai buvo polonezas, – Sofija, kuri stovėjo nuleidusi akis, išgirdo, ne, greičiau pajuto kažką prieinant. Pakėlusį galvą išvydo jai ištiestą ranką, apmautą sniego baltumo pirštine, su stambiu auksiniu žiedu ant piršto.

Prieš ją stovėjo imperatorius Aleksandras.

Sofija pajuto kylant karščio bangą, bet susitvardė ir žingtelėjo artyn. Tvirtai suimta už rankos, ji leidosi vedama romantiškų polonezo garsų, sukosi ir žingsniavo po aikštelę, tūpčiojo ir nedrąsiai šypsojosi savo partneriui. Staiga prie pat ausies išgirdo šnabždant:

– Šiandien atrodote nuostabiai.

Nuraudusi ji kryptelėjo galvą ir pašnairavo į tėvą. Tas ir dar keli didikai įdėmiai stebėjo ją ir imperatorių.